

Марушевський Г.Б.,
кандидат філософських наук,
докторант кафедри філософії, теорії
та історії державного управління НАДУ

Інтегрована політика для збалансованого розвитку

Досліджено інтегрований підхід до формування та реалізації політики збалансованого розвитку. Інтегровану політику розглянуто як публічну політику, що враховує як взаємодію економічних, соціальних і екологічних чинників, так і наслідки цієї взаємодії та спрямована на координацію різних політик і пошук оптимальних взаємовигідних рішень. Розглянуто переваги інтегрованого підходу до формування політики та проаналізовано перешкоди на шляху інтеграції принципів збалансованого розвитку в публічне управління в Україні. Наведено концептуальні рамки інтегрованої політики.

Запропоновано рекомендації щодо застосування інтегрованого підходу до формування політики збалансованого розвитку в Україні.

Ключові слова: інтегрована політика, збалансований розвиток, інтеграція, державне управління, політичний цикл, політичне середовище.

Marushevskiy G.B. Integrated policy for sustainable development

The study examines an integrated approach to formulation and implementation of sustainable development policy. The integrated policy is a public policy focused on both interactions of economic, social and environmental factors and consequences of interactions and aimed at coordination of sectoral policies and search of optimal and mutually beneficial solutions. Advantages of integrated approach to policy formulation and barriers for integration of sustainable development principles in public administration in Ukraine are analyzed with using of conceptual framework for integrated policy.

The paper contains recommendations for using of integrated approach to sustainable development policy in Ukraine.

Key words: integrated policy, sustainable development, integration, public administration, policy cycle, policy environment.

Марушевский Г.Б. Интегрированная политика для устойчивого развития

Исследован интегрированный подход к формированию и реализации политики устойчивого развития. Интегрированная политика рассматривается как публичная политика, учитывающая как взаимодействие экономических, социальных и экологических факторов, так и последствия этого взаимодействия и направленная на координацию различных политик и поиск оптимальных взаимовыгодных решений. Показаны преимущества интегрированного подхода к формированию политики и проанализированы препятствия на пути интеграции принципов устойчивого развития в публичное управление в Украине. Показаны концептуальные рамки интегрированной политики.

Предложены рекомендации по применению интегрированного подхода к формированию политики устойчивого развития в Украине.

Ключевые слова: интегрированная политика, устойчивое развитие, интеграция, государственное управление, политический цикл, политическая среда.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується появою та загостренням численних економічних, соціальних і екологічних проблем, багато з яких набули глобального характеру. Зростання складності суспільства супроводжується зростанням як кількості проблем, так і збільшенням їх взаємозалежності та взаємозумовленості. Взаємна пов'язаність проблем часто призводить до того, що розв'язання однієї призводить до створення нових. Наприклад, видобування та споживання викопних видів палива призводить до забруднення довкілля та зміни клімату. Сьогодні більшість проблем у світі є безпосереднім наслідком діяльності людини, яка зумовлена не лише нормами та

звичками, а й значною мірою державною політикою – законами, правилами, положеннями, податками, субсидіями тощо. Однією з основних причин багатьох проблем, з якими сьогодні стикаються державні структури, є відмова від розгляду загальносистемних наслідків певної політики розвитку країни, регіону або галузі, у тому числі недостатня сформованість певної політики або її неефективне впровадження, а також галузевий підхід до формування державної політики. Оскільки сфери впливу галузевих політик часто частково перекриваються, а іноді й конфліктують, загальнодержавна політика стає надмірно складною, часто продукуючи неефективні рішення і навіть нові проблеми. Визначення методологічних засад формування інтегрованої політики для збалансованого розвитку та переходу від галузевого до інтегрованого управління є важливим науковим і практичним завданням.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Необхідність інтегрованого підходу до формування політики збалансованого розвитку відображена в документах ООН [4; 11] та Європейської економічної комісії ООН [3; 12]. Багатосторонні екологічні угоди, відомі як Конвенції Ріо (Конвенція про біологічне різноманіття, Рамкова конвенція ООН про зміну клімату та Конвенція про боротьбу з опустелюванням) потребують інтегрованої політики та скоординованої реалізації [10]. Інтегрованій політиці для збалансованого розвитку присвячено довідник Програми ООН з навколишнього середовища [9]. Питання інтегрованої політики в контексті збалансованого розвитку досліджували Х.Бріассоулс [7], Г.Бергер та Р.Стойрер [5], К.Босселман, Р.Енгель та П.Тейлор [6]. Слід зазначити, що концепція інтегрованої політики для збалансованого розвитку тісно пов'язана з принципом інтеграції екологічної політики, який з 1997 р. є керівним принципом ЄС і стосується не лише доквілля, а й усього європейського права [8]. В Україні наукові засади довгострокової моделі інтегрованих дій для збалансованого (сталого) розвитку досліджують Б.В.Буркинський, В.П.Кухар, Л.Г.Руденко, А.Г.Шапар та ін. [2]. Разом з тим у вітчизняній літературі питання інтегрованої політики для збалансованого розвитку залишаються малодослідженими.

Формулювання цілей (мети) дослідження. Метою статті є дослідження інтегрованого підходу до формування та реалізації політики збалансованого розвитку. Для досягнення зазначеної мети необхідно вирішити такі завдання: визначити поняття та сутність інтегрованої політики для збалансованого розвитку, охарактеризувати переваги інтегрованого підходу до формування політики, проаналізувати перешкоди на шляху інтеграції принципів збалансованого розвитку в публічне управління, розглянути концептуальні рамки інтегрованої політики та запропонувати рекомендації щодо застосування інтегрованого підходу до формування політики збалансованого розвитку в Україні.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Перехід на засади збалансованого розвитку потребує глибоких структурних змін в управлінні, на що звернули увагу учасники Конференції ООН з доквілля та розвитку, яка відбулася у 1992 р. в Ріо-де-Жанейро. У прийнятому на конференції документі “Порядок денний на XXI століття” зазначалося, що загальна мета полягає в удосконаленні або перебудові процесу прийняття рішень таким чином, щоб забезпечити в його рамках повну інтеграцію соціально-економічних і екологічних питань, а також ширшу участь громадськості [4].

Ця мета виявилася досить складною. На Конференції ООН зі збалансованого розвитку “Ріо+20”, яка пройшла у Ріо-де-Жанейро у червні 2012 р., було зазначено,

що “з 1992 р. прогрес, досягнутий на деяких напрямках, був незначним і що довелося стикнутися зі складнощами в інтеграції трьох складових збалансованого розвитку” [11, с. 3].

Інтеграція – це стан об’єднаності окремих частин і функцій системи в ціле, а також процес, що веде до такого стану. Інтегрований підхід до розроблення політики має сприяти досягненню взаємопов’язаних цілей розвитку суспільства і таким чином сприяти збалансованому розвитку.

Інтегрована політика – це публічна політика, що враховує як взаємодію економічних, соціальних і екологічних чинників, так і наслідки цієї взаємодії та спрямована на координацію різних політик та пошук оптимальних взаємовигідних рішень.

Інтеграція політики поєднує розроблення політики з політичними, інституційними та аналітичними реаліями політичного середовища. Вона охоплює як горизонтальну інтеграцію (узгодження політик різних галузей), так і вертикальну (узгодження політики між органами управління всіх рівнів). Інтеграцію політики розглядають як процес поєднання та координації різних політик як на горизонтальному, так і на вертикальному рівнях управління, а також як процес модифікації цих політик (якщо це необхідно), спрямований на створення об’єднаної, ієрархічної, багаторівневої політики, функціонування якої як цілісної системи має бути гармонійним [7, с. 13]. Інтегрована політика спрямована на досягнення синергії між різними видами державної політики.

Інтегрована політика має забезпечувати ось що:

- політичні рішення сформульовано належним чином;
- проведено порівняння рішень;
- прийнято рішення, які збільшують синергетичний ефект і зменшують кількість компромісів;
- здійснюється моніторинг та оцінка прийнятих рішень.

Концепція інтегрованої політики для збалансованого розвитку включає такі види інтеграції [10, с. 47–48]:

- 1) інтеграція численних потреб і прагнень різних заінтересованих сторін;
- 2) інтеграція трьох складових збалансованого розвитку;
- 3) інтеграція питань технічного планування в політичні процеси прийняття рішень;
- 4) інтеграція політичних процесів з механізмами розподілу бюджетних коштів;
- 5) інтеграція різних галузевих стратегій;
- 6) інтеграція місцевого, національного та міжнародного рівнів прийняття.

Інтегрована політика є важливою, принаймні, з трьох причин.

1. Політика, спрямована на розв’язання однієї проблеми, може вплинути на інше проблемне питання, яке може бути не менш важливим. Наприклад, субсидії на біопаливо, спрямовані на зменшення залежності від викопних видів палива, можуть призводити до нестачі продовольства та знелісення.

2. Різні проблемні питання є взаємопов’язаними. Тому інтегрована політика може бути спрямована на отримання одночасно кількох переваг. Наприклад, інвестиції в охорону здоров’я сприяють не лише зниженню рівня бідності, а й підвищенню продуктивності праці.

3. Успішна реалізація політики спирається на підтримку широкого кола заінтересованих сторін, що можуть мати різні цінності та інтереси, які необхідно узгодити. Наприклад, запровадження антидемпінгового мита на імпорт дешевих

товарів може допомогти захистити вітчизняних виробників, але, ймовірно, зашкодить імпортерам, роздрібним торговцям і споживачам, які мають низький рівень доходу.

Крім зазначених переваг, інтегрована політика дає можливість:

- сприяти синергізму (тобто досягненню взаємовигідних рішень) між різними галузями;

- зменшити кількість випадків дублювання дій у процесі формування політики та забезпечити за рахунок цього економію часу й коштів;

- сприяти досягненню більшої узгодженості у сфері формування та реалізації програм різних галузей (горизонтальний рівень) і на різних рівнях прийняття рішень (вертикальний рівень);

- удосконалювати роботу з досягнення визначених міжвідомчих цілей і завдань;

- концентрувати увагу не на якихось окремих, вузьких завданнях, що стоять перед різними галузями, а на досягненні загальних цілей, визначених державою;

- допомагати стимулювати впровадження інноваційних методів розроблення та впровадження політичного курсу;

- сприяти глибшому розумінню наслідків реалізованих програм, зокрема щодо їхнього впливу на інші галузі;

- сприяти подоланню обмежувальних чинників фінансового характеру.

Інтеграція політики є актуальним аспектом політичної проблематики, але на практиці рух уперед цим шляхом зазвичай відбувається повільно. Основною причиною цього є те, що узгодження політики в різних галузях – це складне для вирішення питання, яке для багатьох є ще недостатньо зрозумілим і розглядається в багатьох органах управління як низькопріоритетне, а переваги від його вирішення стають помітними не одразу.

На шляху формування інтегрованої політики та інтеграції принципів збалансованого розвитку в публічне управління є багато перешкод, які є спільними для багатьох країн. У системі державного управління України, зокрема, можна виділити такі перешкоди.

1. Політичні. Ухвалені на найвищому міжнародному рівні документи щодо збалансованого розвитку не знайшли належного відображення в державній політиці України. Незважаючи на особливу гостроту екологічних, економічних і соціальних проблем, питань збалансованого розвитку немає серед пріоритетів національної політики України. Їх ігнорують під час прийняття важливих рішень на користь економічним, фінансовим та іншим інтересам.

Питання збалансованого розвитку не є пріоритетним на рівні політичних процесів в Україні. Політичні партії та кандидати в одномандатних округах, які декларують демократичні принципи та пропагують європейські цінності, переважно залишають поза увагою питання збалансованого розвитку, охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів. Зокрема, на позачергових виборах до Верховної Ради України у 2014 р. 15 партій із 29 (51,7%) у своїй передвиборній програмі не мали жодного згадування щодо питань довкілля [1, с. 9]. Питання збалансованого розвитку згадувалися лише в програмах двох партій. Із 3553 передвиборних програм кандидатів у депутати в одномандатних округах положення щодо охорони довкілля мали 998 (28%) програм. При цьому лише 69 (1,9%) програм мали ґрунтовні положення щодо питань охорони довкілля. Програми кандидатів у одномандатних округах більше зосереджувалися на діях місцевого рівня, наприклад на

розв'язанні проблеми сміття та відходів, а не питаннях збалансованого розвитку [1, с. 13, 19].

2. Стратегічні. В Україні стратегічне планування розвитку країни не орієнтоване на планування збалансованого розвитку. Планування розвитку галузевих політик майже не враховує третю складову збалансованого розвитку – екологічну. Навіть ті галузеві стратегії та програми, які мають розділ з екологічної проблематики, не пов'язані зі стратегічними завданнями державної екологічної політики і відображають лише деякі аспекти поводження з відходами, енергоефективності, ресурсозбереження. Наслідком цього є те, що галузеві програми та стратегії не мають потужної екологічної складової, реалізація якої могла б забезпечити технічне переоснащення, запровадження енергоефективних і ресурсозберігаючих технологій, маловідходних, безвідходних і екологічно безпечних технологічних процесів.

В Україні досі немає Національної стратегії збалансованого розвитку. Така стратегія має бути створена як стратегія інтеграції, що виходить за ustalені рамки галузевого підходу та не належить до сфери відповідальності окремих відомств. Вона має передбачати як горизонтальну інтеграцію між різними галузями, так і вертикальну – інтеграцію між різними рівнями влади.

3. Законодавчі. Досить часто бар'єром для взаємного узгодження політики в різних сферах є правова база. Це стосується не лише вимог законів, які зазвичай мають галузевий характер, а й обмеженості повноважень щодо прийняття рішень поза адміністративними межами. Галузеве законодавство не приділяє належної уваги екологічним питанням, іноді взагалі їх ігнорує. Частково причиною цього є відсутність механізмів та інструментів інтеграції екологічної політики в галузеві політики.

Одним з інструментів інтеграції екологічної політики в галузеві політики є стратегічна екологічна оцінка (СЕО). У законодавстві України не закріплена обов'язковість проведення СЕО під час розроблення та прийняття проектів стратегій, планів і програм галузевого та соціально-економічного розвитку на національному та регіональному рівнях. У травні 2003 р. Україна підписала Протокол про стратегічну екологічну оцінку, проте він ще досі не ратифікований парламентом.

4. Інституційні. На інституційному рівні немає державного органу, який би координував інтеграцію екологічної складової в усі галузі економіки та суспільного життя або який був би відповідальним за політику збалансованого розвитку. Немає навіть консультативно-дорадчого органу з питань збалансованого розвитку. У грудні 1997 р. була створена Національна комісія сталого розвитку України. У 2003 р. ця комісія була трансформована в Національну раду сталого розвитку України, а у березні 2013 р. її діяльність була припинена.

В умовах недостатньої активності державних структур щодо питань збалансованого розвитку рушійними силами впровадження принципів збалансованого розвитку є наукові установи та громадські природоохоронні організації. При цьому проблемним питанням залишається забезпечення участі громадськості в процесі прийняття рішень. Думка громадськості не враховується належним чином під час розроблення та прийняття стратегій, планів, програм і законодавчих актів. Багато в чому це зумовлено тим, що немає чітко прописаних процедур участі громадськості в процесах стратегічного планування.

Комплексність і масштабність питання інтеграції принципів збалансованого розвитку в публічне управління потребує налагодження постійних механізмів консультацій з усіма заінтересованими сторонами (громадськими організаціями,

громадами, бізнесом, науковими та освітніми установами), упровадження ефективної системи координації владних структур у різних галузях і на різних рівнях.

5. Адміністративні. Одним із ключових чинників, які гальмують процес інтеграції, є історично сформований стиль роботи державних органів, особливо традиція так званої ізольованості, що характеризує діяльність різних галузей і установ. Зазвичай органи управління працюють незалежно та відокремлено один від одного, мають відносно вузьке коло обов'язків і використовують процедуру прийняття рішень, замкнену саму на себе. Це зумовлено тим, що органи управління працюють в ієрархічному режимі, який спрощує внутрішні адміністративні процеси та контроль. Новаторські зміни часто розглядають як чинник збурення, який створює додаткове робоче навантаження. Системи стимулювання та заохочення адаптовані до такого ієрархічного режиму. Перспективи кар'єрного зростання та розмір заробітної плати, наприклад, часто залежать від таких формальних показників, як кількість співробітників, бюджет тощо, а не від результатів міжгалузевої діяльності (яку ще й набагато важче оцінити).

Завдання формування інтегрованої політики не можна вирішити у відриві від інших галузевих політик. Разом з тим для галузевих міністерств і відомств це завдання не є пріоритетним, а часто розглядається як таке, що встановлює певні обмеження в галузевій діяльності та створює відповідні труднощі для розвитку галузі.

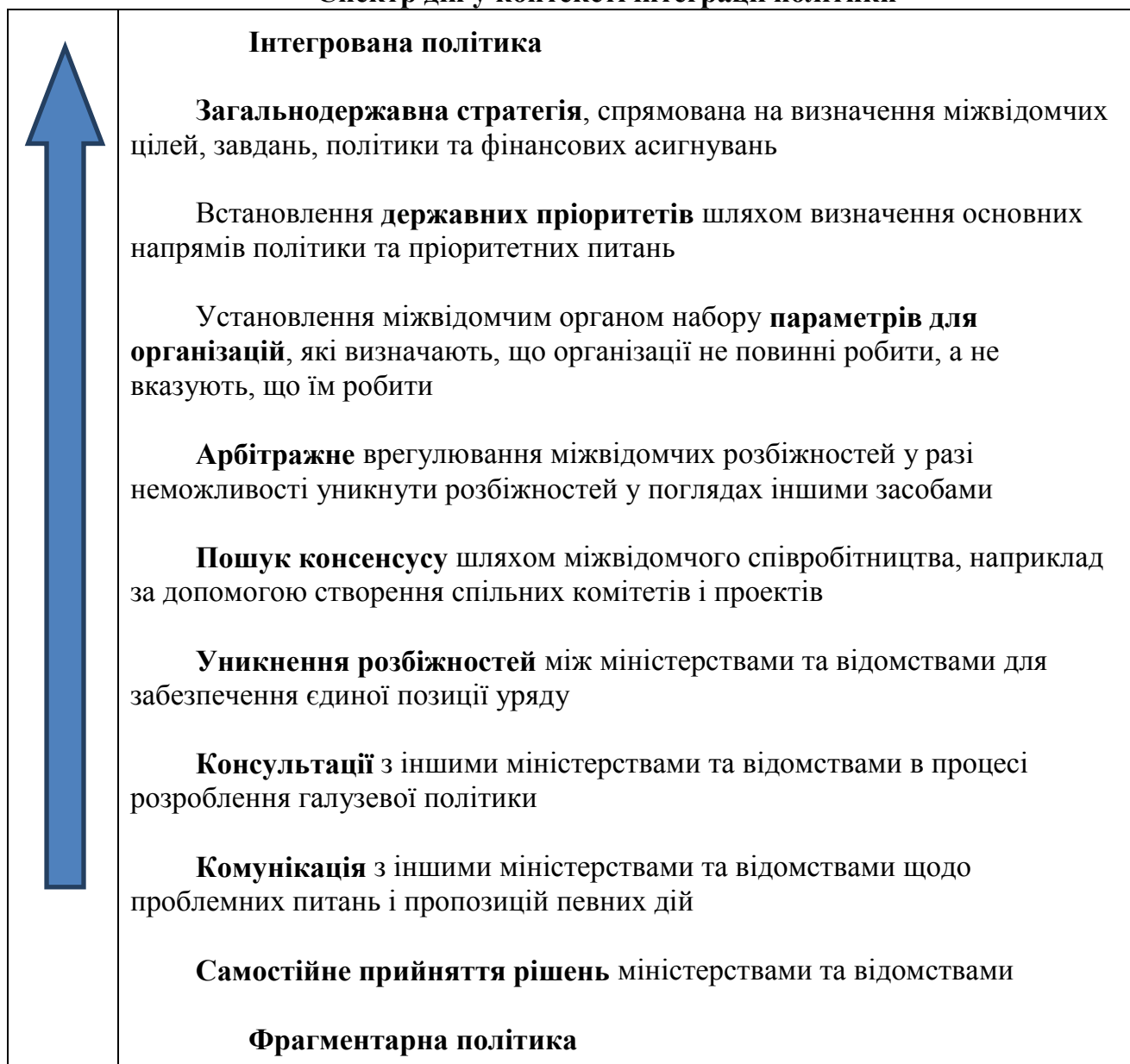
6. Фінансові. Фінансування діяльності міністерств і відомств здійснюється за галузевим принципом. Узгодження фінансування міжгалузевих заходів є досить проблематичним. Упровадженню політики збалансованого розвитку можуть сприяти системи розподілу фінансових ресурсів, коли об'єднані бюджети та спільні цілі пов'язують із процесом інтеграції політики.

7. Методологічні. Якщо галузеві механізми, інструменти та засоби вже розроблено і їх часто використовували протягом багатьох років, то міждисциплінарні та міжгалузеві підходи є ще не зовсім досконалыми. Крім того, високий рівень невизначеності, пов'язаний із питаннями збалансованого розвитку, потребує застосування методів адаптивного управління та методів управління ризиками, пов'язаними з невизначеністю. Необхідним є розроблення управлінських технологій, спрямованих на інтеграцію принципів збалансованого розвитку в публічне управління.

8. Освітні. Фахівців зазвичай готують за спеціалізованою галузевою методикою. Міждисциплінарні програми в процесі підготовки технічних спеціалістів застосовують досить рідко. Питання збалансованого розвитку та інтеграції екологічної політики в галузеві політики не знайшли належного відображення в навчальних програмах для державних службовців. Цьому має сприяти освіта для збалансованого розвитку, яка виступає однією з передумов для досягнення збалансованого розвитку та є важливим інструментом публічного управління.

Політика інтеграції стосується передусім управління міжвідомчою роботою. Має бути створена стратегія інтеграції, яка виходить за ustalені рамки і не належить до сфери відповідальності окремих відомств. Інтеграція передбачає не просто координацію діяльності, а й спільну роботу різних галузей, забезпечення синергії методів і підходів, спільне формулювання цілей і спільну відповідальність за їх реалізацію. Можна виділити різні рівні переходу від фрагментарної політики до інтегрованої, починаючи з інформаційного обміну та консультацій і закінчуючи розробленням спільних цілей і стратегій (див. таблицю) [12, с. 12].

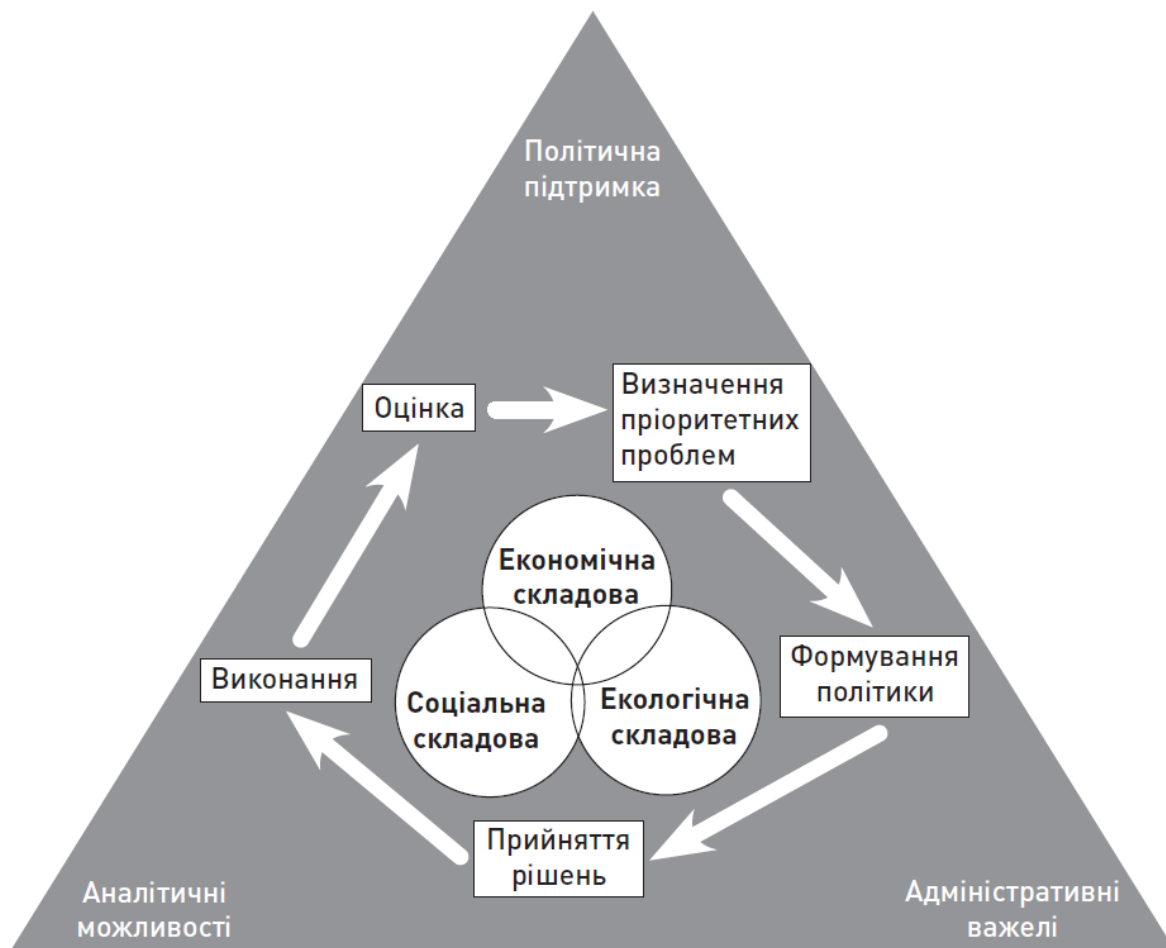
Спектр дій у контексті інтеграції політики

Концептуальні рамки інтегрованої політики, запропоновані Програмою ООН з навколишнього середовища, зосереджують увагу на трьох рівнях інтеграції [9]:

- 1) інтеграція економічної, соціальної та екологічної складових збалансованого розвитку (інтеграція на рівні цілей розвитку);
- 2) інтеграція складових збалансованого розвитку в політичний цикл;
- 3) інтеграція політичного середовища.

Взаємозв'язок цих рівнів інтеграції наведено на рисунку. Інтеграція трьох складових збалансованого розвитку зображена в центрі трикутника у вигляді трьох кіл, що перетинаються. Ці кола вписані в політичний цикл, що складається з п'яти етапів. Це означає, що цілі збалансованого розвитку, зумовлені необхідністю інтеграції економічної, соціальної та екологічної складових збалансованого розвитку, потрібно ретельно враховувати на кожній стадії політичного циклу. Політичний цикл розташований у трикутнику, яким позначено інтеграцію політичного середовища, що передбачає політичну підтримку стратегії збалансованого розвитку та наявність належного адміністративного потенціалу й відповідних аналітичних можливостей.

Інтеграція політичних цілей, політичного процесу та політичного середовища

На першому рівні інтеграції взаємозв'язок між складовими збалансованого розвитку часто розглядають в аспекті пошуку компромісу між трьома складовими, тоді як на синергетичну взаємодію між ними звертають мало уваги. Наприклад, реформування хибних субсидій в енергетиці зазвичай вважають засобом, який негативно впливає на конкурентоспроможність. При цьому не розглядають потенціал інвестування в енергоефективні технології, які можуть підвищити конкурентоспроможність. Тому важливим напрямом інтеграції є зміцнення компліментарності трьох складових збалансованого розвитку та зменшення кількості компромісів між ними.

Другий рівень інтеграції пов'язаний із включенням трьох складових збалансованого розвитку в політичний цикл, особливо на ранніх етапах. Процес формування та реалізації будь-якої політики (галузевої чи інтегрованої) можна розділити на певні стадії або етапи, які формують так званий політичний цикл. Є різні форми представлення цього циклу, але змістовно вони всі є схожими, оскільки відображають реальний процес формування та реалізації політики. На практиці цей процес не є лінійним. Часто може бути кілька пов'язаних політичних циклів, де немає чітко визначеного початкового етапу. Часові проміжки між різними етапами можуть бути різними, іноді досить тривалими. Також можуть мати місце зворотні зв'язки між різними етапами.

В інтегрованій політиці інтеграція складових збалансованого розвитку має відбуватися на кожному етапі політичного циклу. Такий підхід спрямований, зокрема, на

поєднання прийняття рішень, орієнтованих на збалансований розвиток, з їх виконанням, оскільки критичним завжди залишається питання щодо здатності управлінських структур виконати прийняті рішення належним чином. Крім того, інтегрована політика не лише поєднує різні етапи політичного процесу, а й пов'язує політичний процес із різними галузевими політиками.

Третій рівень інтеграції спрямований на зростання можливостей політичного процесу. Стратегічний трикутник політичного середовища формують три складові: політична підтримка, адміністративний потенціал і аналітичні можливості.

Політична підтримка має вирішальне значення, оскільки для реалізації політики збалансованого розвитку потрібна як нормативно-правова база, так і відповідні інституції, створити які без політичної підтримки неможливо. Інтегрована політика має відображати майбутні зміни порівняно з наявною ситуацією. Разом з тим різні заінтересовані сторони можуть мати різні точки зору, потреби, інтереси, інформацію, що може призводити до конфліктних ситуацій. Тому політична підтримка на основі ретельно розроблених стратегій є дуже важливою для забезпечення політики збалансованого розвитку.

Адміністративний потенціал відображає здатність влади розробляти та впроваджувати певну політику. Складовими цього потенціалу є якість послуг для населення, використання інформаційних технологій, міжгалузева взаємодія та практика взаємодії між органами влади і громадянським суспільством. Хоч адміністративний потенціал пов'язаний переважно з реалізацією політики, важливою є здатність органів влади організовувати консультації із заінтересованими сторонами на кожній стадії політичного циклу.

Аналітичний потенціал має істотне значення для інтегрованої політики, оскільки багатовимірною інтегрована політика стикається з більшою кількістю проблем і невизначеностей, ніж одновимірною галузевою політикою. Надмірне інформаційне навантаження поряд із відсутністю конкретної та корисної інформації створює додаткові обмеження для аналітичного потенціалу.

Інтеграція політичного середовища дає можливість досягти таких цілей.

1. Визначити обмеження для інтегрованої політики. Аналітичні можливості визначають потенційну корисність інтегрованої політики для поліпшення якості політичних рішень. Політична підтримка та адміністративний потенціал визначають обмеження для політики, яку можна було б реально впроваджувати.

2. Визначити сфери діяльності, де необхідно підвищити адміністративний потенціал. На відміну від традиційного політичного аналізу, де обмеження адміністративного потенціалу вважаються заданими, інтегрована політика через розгляд політичного середовища може розглядати розбудову потенціалу як частину політичного процесу.

3. Визначити стратегію, необхідну для доповнення певної політики з метою подолання недостатнього потенціалу політичного середовища.

З огляду на зазначені перешкоди інтеграції політики та проблеми інтеграції складових збалансованого розвитку в політичний цикл можна запропонувати такі рекомендації щодо впровадження інтегрованої політики для збалансованого розвитку в Україні.

1. Реалізувати політичну волю вищого державного керівництва України щодо визнання політики збалансованого розвитку одним із важливих національних пріоритетів.

2. Розробити та впроваджувати Національну стратегію збалансованого розвитку.

3. Забезпечити регулярне проведення аналізу ефективності виконання Україною міжнародних зобов'язань щодо збалансованого розвитку.

4. Забезпечити наближення законодавства України до законодавства ЄС, яке значною мірою орієнтоване на впровадження принципів збалансованого розвитку.

5. Визначити державну установу, відповідальну за реалізацію переходу до збалансованого розвитку, та надати їй повноваження щодо інтеграції економічної, соціальної та екологічної складових збалансованого розвитку.

6. Здійснити інституційну модернізацію системи державного управління в напрямі формування системи інтегрованого управління збалансованим розвитком на національному, регіональному та місцевому рівнях.

7. Розробити та впровадити процедури участі громадськості в процесах прийняття рішень, що стосуються збалансованого розвитку.

8. Створити мережу кваліфікованих експертів для регулярного проведення аналізу державної політики на її відповідність принципам збалансованого розвитку та підготовки аналітичних матеріалів з питань збалансованого розвитку.

9. Створити механізми фінансованого забезпечення міжгалузевих стратегій, планів, програм і заходів.

10. Розробити програму наукових досліджень, спрямовану на методологічне забезпечення інтегрованої політики для збалансованого розвитку.

11. Інтегрувати освіту для збалансованого розвитку у вищі навчальні заклади, які спеціалізуються на підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації державних службовців.

12. Розробити та впроваджувати міждисциплінарні й багатодисциплінарні професійні програми підвищення рівня професійної компетентності державних службовців щодо теорії та практики збалансованого розвитку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Інтегрована політика враховує як взаємодію економічних, соціальних і екологічних чинників, так і наслідки цієї взаємодії та спрямована на координацію різних політик і пошук оптимальних взаємовигідних рішень.

Інтегрований підхід до розроблення політики має допомогти політикам уникнути такої ситуації, коли в процесі розв'язання однієї проблеми створюється інша. Такий підхід має сприяти досягненню взаємопов'язаних цілей розвитку суспільства і таким чином сприяти збалансованому розвитку. Інтегрована політика також дає можливість узгоджувати інтереси широкого кола заінтересованих сторін.

В Україні є політичні, стратегічні, законодавчі, інституційні, адміністративні, фінансові, методологічні та освітні перешкоди на шляху інтеграції принципів збалансованого розвитку в систему державного управління. Подоланню цих перешкод має сприяти інтегрована політика, яка зосереджує увагу на трьох рівнях інтеграції:

- інтеграція економічної, соціальної та екологічної складових збалансованого розвитку (інтеграція цілей);
- інтеграція складових збалансованого розвитку в політичний цикл;
- інтеграція політичного середовища, яке формують політична підтримка, адміністративний потенціал та аналітичний потенціал.

Подальші дослідження можуть бути пов'язані з аналізом перспектив реалізації запропонованих рекомендацій щодо впровадження інтегрованої політики для збалансованого розвитку в Україні.

Список використаних джерел

1. Екологічна складова передвиборних програм політичних партій та кандидатів у депутати на позачергових виборах до Верховної Ради України у 2014 році. – Ресурсно-аналітичний центр “Суспільство і довкілля”. – 17 жовт. 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rac.org.ua/fileadmin/user_upload/documents/ppapers/VRUElections2014_web_FINAL.pdf
2. Наукові засади розробки стратегії сталого розвитку України : монографія / ІПРЕЕД НАН України, ІГ НАН України, ІППЕ НАН України. – Одеса : ІПРЕЕД НАН України, 2012. – 714 с.
3. Практическое руководство по институциональной основе разработки интегрированной политики и принятия решений: Вводные замечания Европейского регионального бюро ВОЗ и секретариата ЕЭК ООН // ЕСЕ/АС.21/2006/7 – EUR/06/THEPEPST/7. – 22 марта 2006 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.unece.org/fileadmin/DAM/thepep/documents/2006/ece/ac_21/ECE-AC.21-2006-7-integration_WHOtranslation_rus.pdf
4. Agenda 21 (1992). United Nations Conference on Environment & Development Rio de Janeiro, Brazil. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>
5. Berger, G. (2009). Horizontal Policy Integration and Sustainable Development: Conceptual remarks and governance examples. ESDN Quarterly Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.sd-network.eu/?k=quarterly%20reports&report_id=13
6. Bosselmann, K., Engel, R., Taylor, P. (2008). Governance for Sustainability: Issues, Challenges, Successes. Gland, Switzerland, IUCN, 260 p.
7. Briassoulis, H. (2004). Policy integration for complex policy problems: what, why and how [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://userpage.fu-berlin.de/ffu/akumwelt/bc2004/download/briassoulis_f.pdf
8. European Environment Agency (2005). Environmental policy integration in Europe. State of play and an evaluation framework. Copenhagen, 70 p.
9. UNEP (2009). Integrated policymaking for sustainable development: a reference manual. 67 p.
10. OECD (2002) Integrating Rio Conventions into Development Co-operation: The DAC Guidelines. Paris, France, 102 p.
11. The future we want (2012). Rio+20 United Nations Conference on Sustainable Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uncsd2012.org/content/documents/727The%20Future%20We%20Want%2019%20June%201230pm.pdf>
12. ECE/AC.21/1 (2008). Working together for sustainable and healthy transport: Guidance on Supportive Institutional Conditions for Policy Integration of Transport, Health and Environment. Geneva, UN Publishing Service, 24 p.